

РОЗДІЛ IV

Регіональна економіка та економіка природокористування

УДК 223.146.2

Коротя Мирослав,
аспірант,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
кафедра аналітичної економіки та природокористування,
м. Луцьк; e-mail: myroslav.korotya@vlgas.com.ua

<https://doi.org/10.29038/2411-4014-2019-03-90-98>

НОРМАТИВНО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ ГАЗОРОЗПОДІЛЬНИХ ТА ГАЗОТРАНСПОРТНИХ ПІДПРИЄМСТВ В РЕГІОНАХ УКРАЇНИ

В статті досліджено шляхи та підходи до регулювання діяльності газотранспортних та газорозподільних підприємств. Окреслено нормативний та правовий базис функціонування газорозподільних і газотранспортних організацій. Здійснено огляд теоретичних підходів до розуміння поняття «газорозподільне підприємство» та основних засад його функціонування. Визначено, нормативно-правовий базис та ряд принципів, якими керуються суб'єкти газотранспортної системи при отриманні доступу до її використання, серед них: безпечність та безперебійність роботи газотранспортної системи; рівноправ'я щодо надання та споживання серед усіх суб'єктів газового ринку; дотримання якісних показників наданих послуг оператором газотранспортної системи; своєчасне погашення боргового зобов'язання суб'єктами газотранспортного ринку.

Ключові слова: газорозподіл, газотранспортування, газова сфера, транспортування природного газу, природний газ, регіональне газорозподільне підприємство.

Коротя Мирослав,
аспірант,
Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки,
кафедра аналитической экономики и природопользования, г. Луцк

НОРМАТИВНО-ПРАВОВОЕ РЕГУЛИРОВАНИЕ ДЕЯТЕЛЬНОСТИ ГАЗОРАСПРЕДЕЛИТЕЛЬНЫХ И ГАЗОТРАНСПОРТНЫХ ПРЕДПРИЯТИЯХ В РЕГИОНАХ УКРАИНЫ

В статье исследованы пути и подходы к регулированию деятельности газотранспортных и газораспределительных предприятий. Определены нормативный и правовой базис функционирования газораспределительных и газотранспортных организаций. Осуществлен обзор теоретических подходов к пониманию понятия «газораспределительное предприятие» и основных принципов его функционирования. Определено, нормативно-правовой базис и ряд принципов, которыми руководствуются субъекты газотранспортной системы при получении доступа к ее использованию, среди них: безопасность и бесперебойность работы газотранспортной системы; равноправия о предоставлении и потребления всех субъектов газового рынка; соблюдение качественных показателей предоставляемых услуг оператором газотранспортной системы; своевременное погашение долгового обязательства субъектами газотранспортного рынка.

Ключевые слова: газораспределение, газотранспортировка, газовая сфера, транспортировка природного газа, природный газ, региональное газораспределительное предприятие.

Korotyа Miroslav,
post-graduate student of the Department of Analytical Economics and Nature Management, Lesi
Ukrainka East European National University, Lutsk

NORMATIVE-LEGAL REGULATION OF ACTIVITIES OF GAS RISING AND GAS TRANSPORT ENTERPRISES IN REGIONS OF UKRAINE

The article explores ways and approaches to regulating the activities of gas transport and gas distribution companies. The regulatory and legal basis for the operation of gas distribution and gas transport organizations has been defined. A review of theoretical approaches to understanding the concept of "gas distribution enterprise" and the basic principles of its operation has been carried out. The regulatory framework and a number of principles that guide the subjects of the gas transport system when gaining access to its use have been defined, among them: the safety and continuity of the gas transport system; Equality on the provision and consumption of all gas market players; Compliance with quality indicators of services provided by the gas transport system operator; timely repayment of debt by the subjects of the gas transport market.

In conditions of dynamism of market changes, special attention deserves the normative-legal basis as the main instrument of regulating influence on the activities of the gas transmission system of Ukraine and its regions. The legislative basis regulating the activities of the gas transportation system has recently been fragmented, partly reflecting separate norms that touched strategic importance of Ukrainian economy sectors. In particular, in the laws of Ukraine, and the overwhelming majority of norms and codes were reflected in by-laws of normative legal acts, as well as in some resolutions of the National Commission on Energy Regulation of Ukraine. However, the existing normative legal aspects did not become a prerequisite for the formation of the foundations of integration into European gas space. One of the first fundamental documents in which was carried out an attempt to regulate the gas transportation system and Mutual reconciliation of its subjects became the decrees of the President

However, over time, some provisions of legislative documents are outdated and cannot be applied to the dynamics of processes that take place in gas markets. Therefore, in recent years, the regulatory and legal basis for gas transportation has undergone significant reformation.

Keywords: gas distribution, gas transportation, gas, natural gas transportation, natural gas, regional gas distribution plant.

Постановка проблеми. В умовах динамічності ринкових змін, особливої уваги заслуговує нормативно-правовий базис, як основний інструмент регулюючого впливу на діяльність газотранспортної системи України та її регіонів. Законотворчі засади, котрі регулюють діяльність газотранспортної системи зовсім нещодавно носили фрагментарний характер, частково відбиваючи окремі норми, котрі торкалися стратегічного значення галузей української економіки. Зокрема в Законах України «Про нафту і газ» [5], «Про трубопровідну систему» [9], «Про природні монополії» [7], «Про ліцензування певних видів господарської діяльності» [4], а переважну більшість норм та кодексів було відображено у підзаконних нормативно-правових актах: у рішеннях Кабінету Міністрів України (Постанова №1729 від 27.12.2001 року) «Про забезпечення споживачів природним газом» [22], а також в окремих постановках Національної Комісії з енергорегулювання України. Однак, існуючі нормативно-правові аспекти не стали передумовою для формування засад інтегрування в Європейський газовий простір.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Дослідженням базису нормативного та правового регулювання процесів газотранспортування та газорозподілу в Україні займалися такі вітчизняні і зарубіжні вчені як, С.Антекар, Г. Бурлак, Д. Ергин, А. Молчанов, К. Павлов, О. Павлова, Н.Тимохіна, Р. Шерстюк, А. Шидловський, Р. Шульман. Однак, саме питання вивчення нормативного базису функціонування підприємств транспортування та розподілу природного газу на сьогодні залишається недостатньо дослідженим.

Метою статті є дослідження нормативного та правового базису функціонування підприємств, що реалізують свою діяльність в сфері розподілу та транспортування природного газу з наступним її регулюванням.

Виклад основного матеріалу. Одними з перших основоположних документів, в яких здійснювалася спроба регулювання газотранспортної системи та взаємоузгодження її суб'єктів стали Укази Президента України «Про заходи щодо реалізації державної політики у сфері природних монополій» від 19 серпня 1997 року [30], «Про реформування нафтогазового комплексу» від 25

лютого 1998 року [32] та постанова Кабінету Міністрів «Про напрями реформування нафтогазової галузі» від 16 грудня 1996 року [31]. Згодом ця прогалина була частково вирішена прийняттям законопроекту «Про засади функціонування ринку природного газу» [3], який був ухвалений 8 липня 2010 року та набрав чинності з 24 липня 2010 року було надано доручення Кабінету Міністрів України про можливість адаптації законодавства України до законодавства ЄС. На зміну якому в 2015 році прийшов ЗУ «Про ринок природного газу» [8]. В межах компетенції вище зазначених законів було здійснено розмежування розподілу діяльності з видобутку, розподілу та поставки і продажу газу, котрий відповідає вимогам Другого енергетичного пакету. В Україні магістральні газопроводи знаходилися у підпорядкуванні ПАТ «Укртрансгаз», водночас місцевими мережами управляли облгази з газифікації та газопостачання. Фактично, існуючий Закон запровадив функції з транспортування та розподілу газових ресурсів, заклавши правові засади реформування ринку газу на шляху лібералізації ринку газу. Ключовими моментами в даному Законі стали наступні основні принципи, які системно створюють умови задля стабілізації функціонування природного ринку газу та лібералізації його діяльності на європейських засадах.

Від так, диференціація видів діяльності на газовому ринку. Керуючись положеннями та статтями 17 та 18 вказаного ЗУ «Про засади функціонування ринку природного газу» [3], які вказують про принципи відокремлення діяльності підприємств по транспортуванню або розподілу газу від його видобування та постачання. Однак, постачальник газу сприяє до монополізації сегментних ринків. Це свідчить про те, що якщо постачальник є одночасно оператором газової мережі, він усіляко намагається обмежити доступ інших конкуруючих структур. Отже, для уникнення зазначеного зловживання та формування конкуруючого середовища спрямований принцип розмежування газової діяльності. Тобто, якщо газотранспортне або газорозподільне підприємство є невід'ємною складовою вертикально-інтегрованої організації, то водночас, воно має мати юридичну та організаційну незалежність щодо інших видів діяльності, котрі безпосередньо не пов'язані з транспортуванням або розподілом природного газу. Ця обставина доповнюється бажанням європейських газових компаній співпрацювати з газовими мережами України при наявності діючого нормативно-правового Кодексу розмежування ГТС. Впровадження цього бачення іноземних газових компаній тісно пов'язано було з необхідністю змін реформувати «Нафтогаз України», вертикально-об'єднаної компанії, в якій об'єднано діяльність з видобутку природного газу (АТ «Укргазвидобування», ПАТ ДАТ «Чорноморнафтогаз», ПАТ «Укрнафта»), транспортування (ПАТ «Укртрансгаз», ПАТ «Укрспецтрансгаз», АТ «Укртранснафта»), розподілу та реалізації (постачання) (ДК «Газ України»). Правові засади ПАТ «Укртрансгаз» та ДК «Газ України», як дочірніх компаній НАК «Нафтогаз України», які були утворені ще до введення в дію нових Цивільного та Господарського кодексів України у 2004 році характеризувалися значною юридичною, організаційною та управлінською підпорядкованістю відносно головної компанії. Тому згодом, згадане розмежування призвело до створення публічних акціонерних товариств ПАТ «Укртрансгаз», АТ «Укргазвидобування» та ДК «Газ України» з наступним перетворенням НАК «Нафтогазу» у державну холдингову компанію, яка в подальшому управлятиме холдинговими корпоративними пакетами акцій акціонерних товариств створених на основі дочірніх компаній.

Щодо «свободи» вибору споживачами постачальників газу. Мова йде про ступінь лібералізації газового ринку, що законодавчо було закріплено статтями 9 та 19 ЗУ «Про засади функціонування ринку природного газу» [3]. Зокрема, Законом було обумовлено поняття «кваліфікованого споживача», особу, котра має право вільно купувати газові ресурси у будь якого постачальника. Керуючись Постановою НКРЕКП від 29.03.2012 № 305 «Про визначення ступеня кваліфікації споживачів природного газу» [25], а з кінця 2015 року «Кодексом газорозподільчих систем» визначено наступні види споживачів [10]: споживачі та інші суб'єкти промислового сектора; об'єкти фінансування з державного та місцевих бюджетів; виробники теплової енергії, виходячи з обсягу природного газу, який використовується для продовження процесу виробництва та надання населенню послуг по постачанню опалення та гарячої води; споживачі побутового сектору [25].

Відомо, що найбільшими суб'єктами промислового сектору є хімічні підприємства, які споживають близько 8 млрд.м.куб. газу та мають можливість вільно вибирати газовий ресурс у трейдерів зі значними знижками від граничної ціни. В свою чергу, з 1 січня 2015 року, український ринок, майже для всіх категорій кваліфікованих споживачів став частково лібералізованим. Такий

підхід був узгоджений з Європейською Комісією під час визначення умов вступу України до Енергетичного співтовариства.

Щодо вільного доступу до газових мереж, то керуючись статтями 7, 9, 13, 15 усі перелічені суб'єкти мають вільний доступ до ГТС України та її підземних сховищ. Порушення до доступу ГТС настає у випадках: відсутності вільної пропускної потужності, недотриманням договірних засад замовником вимог щодо порядку доступу до ГТС, тимчасового обмеження у доступі у мережі передбаченого Порядком доступу до ГТС, затвердженого НКРЕ. Вільний доступ до ГТС, теж частково імплементує європейський напрям, погоджуючись Другою Газовою Директивою ЄС. Проте, існують певні протиріччя даного Закону, котрі ще дозволяють виникнення випадків тимчасового обмеження, які в свою чергу визначатимуться підзаконним актом НКРЕКП. Також, Законом не передбачено можливості судового оскарження у разі відмови у доступі до газової мережі. Однак вільний доступ має надаватися не лишень для постачання газу до споживача, але й для його транзиту територією України, не лишень для українських фірм, але й для іноземних. Але, попри все, вище перелічене право на доступ до української газотранспортної системи серед претендентів наштовхується на ряд перепон, серед яких:

-нормативно-правового порядку, оскільки НКРЕКП з 2012 року затвердила Порядок доступу об'єктів до єдиної газотранспортної системи [24]. Згідно цього документа було створено системного оператора, який здійснює управління газотранспортною системою України. Функціональні обов'язки системного оператора виконує компанія, котра управляє національними магістральними газопроводами;

-техніко-технологічного порядку, що стосується порядку та процедурного процесу доступу до магістральних газопроводів, як складових транзитного потенціалу України. Задля урівноваження позицій конкуруючих суб'єктів на вітчизняному ринку транзиту газу слід забезпечити техніко-технологічні умови на українських кордонах не лишень для поставок з Росії, але й з інших Європейських країн. Це призвело в свій час для побудови газовимірювальних станцій технічних умов приймання-передачі газу за європейським принципам [19].

Водночас, нормативно-правова база вміщує ряд принципів, якими керуються суб'єкти газотранспортної системи при отриманні доступу до її використання, серед них, варто зазначити: безпечність та безперебійність роботи газотранспортної системи; рівноправ'я щодо надання та споживання серед усіх суб'єктів газового ринку; дотримання якісних показників наданих послуг оператором газотранспортної системи; своєчасне погашення боргового зобов'язання суб'єктами газотранспортного ринку.

Згідно невідповідності деяким положенням вимогам третього енергетичного пакету Закону України «Про основи функціонування ринку природного газу» [3], було прийнято новий Закон України від 2015 року № 329 «Про ринок природного газу» в якому найбільш широко впроваджено принципи та норми європейської директиви для безперебійності роботи внутрішнього ринку України [8]. Цей документ вступив в дію з жовтня 2015 року та виконав умови третього енергетичного пакету. Його ще також, називають «антимонопольним». Основними вихідними положеннями цього Закону є наступні принципи: регулювання ринку газу застосовує принципи: прозорості, пропорційності, недискримінації діяльності суб'єктів природних монополій; високий рівень захисту прав та інтересів споживачів, вільна торгівля природним газом, формування справедливого доступу до мереж газотранспортної системи для всіх суб'єктів на ринку газу; регуляторний принцип Регулятора ринку природного газу, котрий уповноважений видавати ліцензії на провадження виду діяльності, проваджувати сертифікацію, обґрунтовує тарифоутворення для різних регіональних газових ринків; реалізація державної політики в нафтогазовому комплексі, розроблення правил по безпеці постачання природного газу Центральними органами виконавчої влади; оператор газотранспортної системи здійснює господарську діяльність безвідносно до діяльності з видобутку, розподілу та постачання природного газу та оптової діяльності, будучи при цьому юридично та організаційно незалежним; оператор газосховища здійснює діяльність по зберіганню (закачуванню та відбору) природного газу, будучи водночас юридично та організаційно незалежним від інших видів діяльності, не пов'язаних з транспортуванням та зберіганням природного газу; оператор установки LNG відповідає за безперебійну та ефективну експлуатацію, забезпечення у відповідному стані та розвитку (враховуючи реконструкцію та будівництво) установки LNG.

Отже, Законом «Про ринок природного газу» стверджується розподіл функцій та механізми недопущення лобіювання компаній по постачанню та видобутку операторів газотранспортної системи. [8] Цей аспект відкриває суттєві переваги для залучення внутрішніх та зовнішніх інвесторів в український ринок газотранспортних послуг. Відносно цього, урядом було запропоновано Законопроект №2352а «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування суб'єктів господарювання, що здійснюють видобування природного газу», який передбачав 1 етап - з 1 жовтня 2015 року зниження ставки ренти для діючих інвестиційних проектів з 55% до 29%, 2 етап - з 1 січня 2016 року запровадження європейської рентної плати від 10 до 20% залежно від глибини. [2] Основою цього заходу було стимулювання нових інвестиційних проектів, збільшення частки власного видобутку у споживанні та відповідно, скорочення частки імпорту. Також, прийнято Закон України від 22.09.16р. № 1540-VIII «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг», яким законодавчо визначено механізми і стандарти роботи Регулятора [6].

Однак, з плином часу, деякі положення законотворчих документів застарівають та не можуть бути застосованими до динамічності процесів що має місце на газових ринках. Тому, останніми роками нормативно-правовий базис транспортування газу зазнав суттєвих реформації. Так, у 2016 році було прийнято Закон України «Про внесення змін до Митого Кодексу України щодо створення передумов до нової моделі ринку природного газу», положеннями якого намічено напрями впровадження в Україні бехколу, змінено вторинну законодавчу базу по регулюванню суб'єктів газового ринку, насамперед, що стосується реформування Кодексу газотранспортної системи, Правил постачання природного газу, тощо [2, 11].

Разом з тим, в продовж 2017 року НКРЕКП було проведено чимало заходів, націлених на вдосконалення вторинного законодавства, з урахуванням усіх норм, правил, Директив і Регламентів ЄС на постійній основі [1].

Важливою метою реалізації положень Кодексу мереж ЄС по питанням балансування газу в ГТС, котрий є елементом правил функціонування газу на Європейських газових ринках та впровадженням подового балансування, постановою НКРЕКП №1437 від 27 грудня 2017 року було змінено Кодекс ГТС, Кодекс ГРМ, Кодекс газосховищ, Правила постачання природного газу, зрештою що відобразилося у новому договорі транспортування природного газу по номінації, реномінації проведення алокації, врегулюванню замовниками послуг по транспортуванню небалансів та створенню передумов для фінансового забезпечення оператора газотранспортної системи України [23]. Важливим нововведенням стало те, що було сформовано порядок визначення десятирічних планів розвитку ГТС України. Ряд трансформаційних зрушень було здійснено в процесі регулювання взаємовідносин між суб'єктами газотранспортної системи, інформаційної платформи оператора ГТС, що дозволило в свою чергу змінити ринкові алгоритми формування газового ціноутворення та сформувати більш гнучкі та ефективні взаємовідносини на ринку природного газу.

Впродовж 2017-2018 років відносини на ринку природного газу також піддавалися змінам у ряді нормативно-правового регулювання, а саме: Кодексу газотранспортної системи [26]. Кодексу газорозподільних систем, [26], Кодексу газових сховищ [27]. Правил постачання природного газу [29].

Визначною подією стало підписання Меморандуму в середині 2018 року про взаєморозуміння та відокремлення оператора ГТС (анбандлінгу) між наглядовими радами НАК «Нафтогаз України» та ПАТ «Магістральні газопроводи України» [14].

Погодження умов Меморандуму дасть змогу з'ясувати в двосторонньому порядку заходи по відокремленню оператора газотранспортної системи за моделлю відокремленої власності (OU) та здійснити впровадження у дію всіх міжнародних зобов'язань України, імплементуючи нормативно-правовий базис до початку 2020 року.

Цей документ є роз'ясненням по питанню проходження анбандлінгу, з врахуванням відмови непорозуміння контрактних умов з Газпромом щодо транзиту з НАК «Нафтогазом», термін якого завершується 31 грудня 2019 року. Загалом, Україна взяла на себе зобов'язання адаптувати корпоративне управління «Нафтогаз» до вимог Європейського Союзу.

Висновок. Отже, як висновок, можемо констатувати, що найбільш важливим базисом діяльності підприємств газорозподільної та газотранспортної сфери є саме нормативне та правове забезпечення,

що формує потрібне середовище з наявними гармонізованими зв'язками між суб'єктами в газовій промисловості держави.

Джерела та література

1. Дзьоба О. Г., Лінчевська Н. М. Ефективність чинного організаційно-економічного механізму управління інноваційно-інвестиційною діяльністю газотранспортних підприємств. *Соціально-економічна інтеграція України у глобальну інноваційну економіку: досвід підприємств і регіонів: матеріали Міжнародної науково-практичної конференції (26–27 вересня 2014 р.)*. Черкаси. 2014. С. 8-22.
2. ЗУ «Про внесення зміни до Митного кодексу України щодо створення передумов для нової моделі ринку природного газу». *Відомості Верховної Ради України*. №994-19. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994-19>. (дата звернення 20.08.2019).
3. ЗУ «Про засади функціонування ринку природного газу». *Офіційний вісник України*. 30.07.2010. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2467-17/print>. (дата звернення 20.08.2019).
4. ЗУ «Про ліцензування видів господарської діяльності. Відомості Верховної Ради України. 05.06.2015 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19/print>. (дата звернення 20.08.2019).
5. ЗУ «Про нафту і газ». URL: <https://zakon.help/law/2665-III/edition04.04.2018/>. (дата звернення 20.08.2019).
6. ЗУ «Про Національну комісію, що здійснює державне регулювання у сферах енергетики та комунальних послуг» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1540-19>. (дата звернення 20.08.2019).
7. ЗУ «Про природні монополії». URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-14/print>. (дата звернення 20.08.2019).
8. ЗУ «Про ринок природного газу» URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/329-19/print>. (дата звернення 20.08.2019).
9. ЗУ «Про трубопровідний транспорт». *Відомості Верховної Ради України*. 16.07.1996. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192/96-вр/print>. (дата звернення 20.08.2019).
10. Кодекс газорозподільних систем URL: <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=18017>.
11. Коротя М.І., Павлов К.В., Теслюк М.О. Державне регулювання та нормативне забезпечення діяльності газотранспортних підприємств в Україні. *Матеріали XI Міжнародної науково-практичної конференції аспірантів і студентів «Молода наука Волині: пріоритети та перспективи досліджень»*. (16-17 травня 2017 року). Луцьк, 2017. С. 706-708.
12. Коротя М.І. Етапи становлення нафтогазової промисловості в Україні. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2017. 1 (9). С. 76-81.
13. Коротя М.І. Тарифоутворення на послуги транспортування газу та його розподілу серед газорозподільчих підприємств України. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. Луцьк. 2017. 2 (10). С. 63-71.
14. Меморандум про взаєморозуміння щодо відокремлення оператора газотранспортної системи (анбандлінгу). URL: <http://www.naftogaz.com/files/Information/Mem-SB-Naftogaz-MGU.pdf>.
15. Павлов К.В. Застосування методів нормування показників та нечіткої логіки при оцінці рівня еколого-безпечного природокористування. *Структурні зміни в економіці природокористування: теоретичні основи та прикладні аспекти* / за заг. ред д-ра екон. наук, проф. О.М. Стрішенець. Луцьк. 2016. С. 46-63.
16. Павлов К.В. Нормативно-правові основи конкурентних відносин на регіональних ринках нерухомості. *Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія «Економічні науки»*. 23Ч.2. 2017. С.148-150.
17. Павлов К.В., Федина К.М. Проблеми екологічної безпеки як складової частини енергетичної безпеки України. *Актуальні проблеми прикладної економіки* / за заг. ред. д-ра екон. наук, проф. О.М. Стрішенець. Луцьк. 2017. С. 85-98.
18. Павлов К.В. Сутність та загрози фінансово-економічній безпеці України. *Проблеми раціонального використання соціально-економічного та природно-ресурсного потенціалу регіону: фінансова політика та інвестиції*. ХХ(2). Київ / Рівне. 2014. С.104-110.
19. Перерва М. Нормативно-правове регулювання ринку природного газу в Україні. *Економічний аналіз*. 2012. 11(3). С.342-344.
20. Персональний склад наглядової ради Нафтогазу сформовано повністю. Офіційний сайт НАК «Нафтогаз» URL: <http://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/C5D977CFF4E52782C2257F9D00300686?OpenDocument&Highlight=0,ради>. (дата звернення 20.08.2019).

21. Постанова КМУ «Деякі питання вдосконалення корпоративного управління публічного акціонерного товариства “Національна акціонерна компанія “Нафтогаз України”». *Офіційний вісник України*. 18.12.2015 98. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1002-2015-p/print>. (дата звернення 20.08.2019).
22. Постанова КМУ «Про забезпечення споживачів природним газом». *Урядовий кур'єр*. 04.01.2002. 2. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1729-2001-p/print>. (дата звернення 20.08.2019).
23. Постанова НКРЕКП «Про затвердження Змін до деяких постанов НКРЕКП щодо впровадження добового балансування на ринку природного газу та процедури розробки, подання і затвердження Плану розвитку газотранспортної системи на наступні 10 років». *Офіційний вісник України*. 13.04.2018. 29 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1437874-17/print>. (дата звернення 20.08.2019).
24. Постанова НКРЕКП «Про затвердження Порядку доступу та приєднання до Єдиної газотранспортної системи України». *Офіційний вісник України*. 21.05.2012. 36 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0721-12/print>. (дата звернення 20.08.2019).
25. Постанова НКРЕКП від 29.03.2012 № 305 «Про визначення ступеня кваліфікації споживачів природного газу». URL: <http://www3.nerc.gov.ua/?id=2962>. (дата звернення 20.08.2019).
26. Про затвердження Кодексу газорозподільних систем. *Постанова НКРЕКП*. 30.09.2015. 2494. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1379-15>. (дата звернення 20.08.2019).
27. Про затвердження Кодексу газосховищ та критеріїв, згідно з якими до певного газосховища застосовується режим договірному доступу або режим регульованого доступу. *Постанова НКРЕКП*. 30.09.2015. 2495. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1380-15>. (дата звернення 20.08.2019).
28. Про затвердження Кодексу газотранспортної системи. *Постанова НКРЕКП*. 30.09.2015. 2493. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1378-15>. (дата звернення 20.08.2019).
29. Про затвердження Правил постачання природного газу. *Постанова НКРЕКП*. 30.09.2015. 2496. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1382-15>. (дата звернення 20.08.2019).
30. Про заходи щодо реалізації державної політики у сфері природних монополій. *Постанова Кабінету Міністрів України*. 16 грудня 1996. №853/97. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/853/97>. (дата звернення 20.08.2019).
31. Про покладення функцій оператора Єдиної газотранспортної системи України. *Наказ Міністерства енергетики та вугільної промисловості України*. 2 грудня 2013. 882. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2075-13>. (дата звернення 20.08.2019).
32. Про реформування нафтогазового комплексу України. *Указ Президента України*. 25 лютого 1998. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/151/98>. (дата звернення 20.08.2019).
33. Проект ЗУ «Про внесення змін до Податкового кодексу України щодо оподаткування суб'єктів господарювання, що здійснюють видобування природного газу» URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56010. (дата звернення 20.08.2019).
34. Стрішенець О.М. До питання про майбутнє теорії ринкового фундаменталізму. *Науковий вісник. Серія : Економічні науки*. Чернівці. 2012. 1. С. 386-391.

References

1. O.G.Dzoba, N.M. Linchevska (2014). *Efektivnist chinnogo organizatsiyno-ekonomichnogo mehanizmu upravlinnya innovatsiyno-investitsiynoyu diyalnistyu gazotransportnih pidpriemstv [Efficiency of the current organizational and economic mechanism of management of innovation and investment activity of gas transport enterprises]*. *Sotsialno-ekonomichna Integratsiya Ukrayini u globalnu innovatsiynu ekonomiku: dosvid pidpriemstv i regioniv-Socio-economic integration of Ukraine into the global innovation economy: experience of enterprises and regions*. Cherkas. derzh. tehnol. un-t. – Cherkasi: ChDTU, [in Ukrainian].
2. *Zakon Ukrainy «Pro vnesennya zmini do Mitnogo kodeksu Ukrayini schodo stvorenniya peredumov dlya novoyi modeli rinku prirodnogo gazu»: pryiniaty 4 lyutogo 2016 roku No 994-19 [Law of Ukraine "On amendments to the Customs Code of Ukraine regarding the creation of preconditions for a new model of the natural gas market" from February 4th 2016, No 994-19]*. (2016, February 4th). Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukrayini-Information from the Verkhovna Rada of Ukraine, 994-19. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/994-19>. [in Ukrainian].
3. *ZU «Pro zasadi funktsionuvannya rinku prirodnogo gazu»: pryiniaty 30.07.2010 roku [Law of Ukraine "On the principles of functioning of the natural gas market"]*. Ofitsiyiny visnik Ukrayini-Official Bulletin of Ukraine. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2467-17/print>. [in Ukrainian].
4. *ZU «Pro litsenzuvannya vidiv gospodarskoyi diyalnosti»: pryiniaty 05.06.2015 roku [Law of Ukraine "On licensing of types of economic activity"]*. Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukrayini-Information from the Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/222-19/print>. [in Ukrainian].
5. *ZU «Pro naftu i gaz»: pryiniaty 04.04.2018 roku No 2665-14 [Law of Ukraine "on oil and gas"]*. Potochna redaktsiya-current edition. Retrieved from <https://zakon.help/law/2665-III/edition04.04.2018/>. [in Ukrainian].

6. ZU «Pro Natsionalnu komisiyu, scho zdiysnyue derzhavne reguluvannya u sferah energetiki ta komunalnih poslug»: pryiniaty 06 [Law of Ukraine "On the National Commission for State Regulation in the Spheres of Energy and Utilities"]. Ofitsiyiny visnik Ukrayini-Official bulletin of Ukraine [in Ukrainian].
7. ZU «Pro prirodni monopolii»: pryiniaty 28.07.2000 roku [Law of Ukraine "On Natural Monopolies"]. Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukrayini-Information from the Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1682-14/print>. [in Ukrainian].
8. ZU «Pro rinhok prirodnogo gazu»: pryiniaty 19.05.2015 roku [Law of Ukraine "On the natural gas market"]. Ofitsiyiny visnik Ukrayini-Official bulletin of Ukraine. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/329-19/print>. [in Ukrainian].
9. ZU «Pro truboprovodniy transport»: pryiniaty 16.07.1996 roku [Law of Ukraine "On pipeline transport"]. Vidomosti Verhovnoyi Radi Ukrayini-Information from the Verkhovna Rada of Ukraine. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/192/96-vr/print>. [in Ukrainian].
10. Kodeks gazorozpodilnih sistem (2015) [Code of Gas Distribution Systems]. Retrieved from <http://www.nerc.gov.ua/index.php?id=18017>. [in Ukrainian].
11. M.I.Korotyia, K.V. Pavlov, M.O. Teslyuk (2017). Derzhavne reguluvannya ta normativne zabezpechennya diyalnosti gazotransportnih pidpriemstv v Ukrayini [State regulation and normative support of activity of gas transportation enterprises in Ukraine]. Proceedings from MNV '17: XI Mizhnarodno-Yinukovo-praktichnoi konferentsiyi aspirantiv i studentiv «Moloda nauka Volini: prioriteti ta perspektivi doslidzhen»-The 11th International Scientific and Practical Conference of Postgraduates and Students "Young Science in Volhynia: Priorities and Prospects for Research" (pp.706-708). Lutsk: Shidnoevrop. nats. un-t im. Lesi Ukrayinki [in Ukrainian].
12. M.I. Korotyia, (2017). Etapi stanovlennya naftogazovoyi promislivosti v Ukrayini [Stages of the formation of the oil and gas industry in Ukraine]. Economic Journal of Lesya Ukrainka East-European National University. 1(9). 76-81. [in Ukrainian].
13. M.I. Korotyia, (2017). Tarifoutvorennya na poslugi transportuvannya gazu ta yogo rozpodilu sered gazorozpodilchih pidpriemstv Ukrayini [Tariff formation for gas transportation services and their distribution among gas distribution companies of Ukraine]. Economic Journal of the East European National University named after Lesia Ukrainka: journal / layout. 2 (10). (pp. 63-71). Lutsk : Vezha-Druk. [in Ukrainian].
14. Memorandum pro vzaemorozuminnya schodo vidokremlennya operatora gazotransportnoyi sistemi (anbandlngu) [Memorandum of Understanding on Separating the Gas Transmission System Operator (abandoning)]. Retrieved from <http://www.naftogaz.com/files/Information/Mem-SB-Naftogaz-MGU.pdf>. [in Ukrainian].
15. K.V. Pavlov, O.M. Strishenets (Eds.) (2016). Zastosuvannya metodiv normuvannya pokaznikov ta nechitkoyi logiki pri otsyntsi rivnya ekologo-bezpechnogo prirodozoristuvannya [Application of the methods of valuation of indicators and fuzzy logic in assessing the level of ecologically safe nature management]. Strukturni zmini v ekonomitsi prirodozoristuvannya: teoretichni osnovi ta prikladni aspekti-Structural Changes in the Economics of Natural Resources: Theoretical Foundations and Applied Aspects. (pp. 46-63). Lutsk: Vezha-Druk [in Ukrainian].
16. K.V. Pavlov (2017). Normativno-pravovi osnovi konkurentnih vidnosin na regionalnih rinkah neruhomosti [Regulatory and legal bases of competitive relations in the regional real estate markets]. Naukoviy visnik Hersonskogo derzhavnogo universitetu. Series: «Ekonomichni nauki». (23, Vols.2), (pp. 148-150). Kherson [in Ukrainian].
17. K.V. Pavlov, K. M. Fedina, O.M. Strishenets (Eds.) (2017). Problemi ekologichnoi bezpeki yak skladovoyi chastini energetichnoi bezpeki Ukrayini [Problems of ecological safety as an integral part of Ukraine's energy security]. Aktualni problemi prikladnoi ekonomiki-Actual problems of applied economics. Lutsk : Vezha-Druk [in Ukrainian].
18. K.V. Pavlov (2014). Sutnist ta zagrozi finansovo-ekonomichniy bezpetsi Ukrayini [Essence and threats to financial and economic security of Ukraine]. Problemi ratsionalnogo vikoristannya sotsialno-ekonomichnogo ta prirodno-resursnogo potentsialu regionu: finansova politika ta Investitsiyi-Problems of rational use of socio-economic and natural-resource potential of the region: financial policy and investments. zb. nauk. prats – Collected papers (22, Vols. 2), (pp. 104–110). Kiyiv, SEU / Rivne, NUVGP [in Ukrainian].
19. M. Pererva (2012). Normativno-pravove reguluvannya rinhku prirodnogo gazu v Ukrayini [Normative legal regulation of the natural gas market in Ukraine]. Ekonomichniy analiz-Economic analysis (11, Vols. 3), (pp. 342.344). [in Ukrainian].
20. Personalniy sklad naglyadovoyi radi Naftogazu sformovano povnistyu [The personal membership of the Naftogaz Supervisory Board is completely formed]. Official site of Naftogaz NJSC. Retrieved from <http://www.naftogaz.com/www/3/nakweb.nsf/0/C5D977CFF4E52782C2257F9D00300686?OpenDocument&Highlight=0,rad>. [in Ukrainian].
21. Postanova KMU «Deiaki pytannia vdoskonalennia korporatyvnoho upravlinnia publichnogo aktsionerhoho tovarystva "Natsionalna aktsionerna kompaniia "Naftohaz Ukrainy"» pryiniata 18.12.2015 roku № 98.

- ["Some Issues of Improving Corporate Governance of Public Joint Stock Company" National Joint-Stock Company "Naftogaz of Ukraine"] from December 18 2015 № 98]. Official bulletin of Ukraine. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1002-2015-p/print>. [in Ukrainian].*
22. Постанова КМУ «Pro zabezpechennia spozhyvachiv pryrodnym hazom» pryiniata 04.01.2002 roku № 2. *["On providing consumers with natural gas" from January 4 2002 № 2]. Government Courier. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1729-2001-p/print>. [in Ukrainian].*
 23. Постанова НКРЕКП «Pro zatverdzhennia Zmin do deiakyykh postanov NKREKП shchodo vprovadzhennia dobovoho balansuvannia na rynku pryrodnogo hazu ta protsedury rozrobky, podannia i zatverdzhennia Planu rozvytku hazotransportnoi systemy na nastupni 10 rokiv» pryiniata 13.04.2018 roku № 29. *["On Approval of the Amendment to some NERCР Regulations on the introduction of daily balancing in the natural gas market and the procedure for the development, submission and approval of the Gas Transport System Development Plan for the next 10 years" from April 13 2018 № 29]. Official bulletin of Ukraine. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v1437874-17/print>. [in Ukrainian].*
 24. Постанова НКРЕКП «Pro zatverdzhennia Poriadku dostupu ta pryiednannia do Yedynoi hazotransportnoi systemy Ukrainy» pryiniata 21.05.2012 roku № 36. *["On Approval of the Procedure for Access and Accession to the Unified Gas Transportation System of Ukraine" from May 21 2012 № 36]. Official Bulletin of Ukraine. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0721-12/print>. [in Ukrainian].*
 25. Постанова НКРЕКП «Pro vyznachennia stupenia kvalifikatsii spozhyvachiv pryrodnogo hazu» pryiniata 29.03.2012 roku № 305. *["On Determination of Degree of Qualification of Natural Gas Consumers" from March 29 2012 № 305]. Retrieved from Rezhym <http://www3.nerc.gov.ua/?id=2962>. [in Ukrainian].*
 26. Постанова НКРЕКП «Pro zatverdzhennia Kodeksu hazorozpodilnykh system» pryiniata 30.09.2015 roku № 2494. *["On Approval of the Code of Gas Distribution Systems" from September 30 2015 № 2494]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1379-15>. [in Ukrainian].*
 27. Постанова НКРЕКП «Pro zatverdzhennia Kodeksu hazoskhovyshch ta kryteriiv, zghidno z yakymy do pevnoho hazoskhovyshcha zastosovuietsia rezhym dohovirnoho dostupu abo rezhym rehulovanoho dostupu». *Pryiniata 30.09.2015 № 2495. ["On Approval of the Code of Gas Storage and the criteria according to which a contractual access regime or a regulated access regime is applied to a certain gas storage facility" from September 30 2015 № 2495]. Pravylam postachannia pryrodnogo hazu-Rules for supplying natural gas. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1380-15>. [in Ukrainian].*
 28. Постанова НКРЕКП «Pro zatverdzhennia Kodeksu hazotransportnoi systemy» pryiniata 30.09.2015 № 2493. *["On Approval of the Code of the Gas Transportation System" from September 30 2015 № 2493]. Retrieved from <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1378-15>. [in Ukrainian].*
 29. Постанова НКРЕКП «Pro zatverdzhennia Pravyl postachannia pryrodnogo hazu» pryiniata 30.09.2015 roku № 2496. *["On approval of the Rules for the supply of natural gas" from September 30 № 2496]. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1382-15>. [in Ukrainian].*
 30. Постанова Kabinetu Ministriv Ukrainy «Pro zakhody shchodo realizatsii derzhavnoi polityky u sferi pryrodnykh monopolii» pryiniata 16.12.1996 roku №853/97. *["About measures on realization of the state policy in the field of natural monopolies" from December 16 1996 №853/97]. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/853/97>. [in Ukrainian].*
 31. Nakaz Ministerstva enerhetyky ta vuhilnoi promyslovosti Ukrainy «Pro pokladennia funktsii operatora Yedynoi hazotransportnoi systemy Ukrainy» pryiniata 2.12. 2013 roku №882. *["On the introduction of the functions of the operator of the Unified Gas Transportation System of Ukraine" from December 2 2013 №882]. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z2075-13>. [in Ukrainian].*
 32. Ukaz Prezydenta Ukrainy «Pro reformuvannia naftohazovoho kompleksu Ukrainy» pryiniaty 25.02.1998 roku *["On the reformation of the oil and gas complex of Ukraine" from February 25]. Retrieved from <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/151/98>. [in Ukrainian].*
 33. Proekt ZU «Pro vnesennia zmin do Podatkovoho kodeksu Ukrainy shchodo opodatkovannia subiektiv hospodariuvannia, shcho zdiisniuiut vydobuvannia pryrodnogo hazu». *["On Amendments to the Tax Code of Ukraine on Taxation of Business entities engaged in the extraction of natural gas"]. Retrieved from http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=56010. [in Ukrainian].*
 34. O. M. Strishenets (2012). *Do pitannya pro maybutnE teoriyi rinkovogo fundamentalizmu [To the question of the future of the theory of market fundamentalism]*. Naukoviy visnik. Seriya : Ekonomichni nauki / Bukovinskiy derzh. finans. un-t (1), (pp.386-391). Chernivtsi : Vid-vo BDFU [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 20.06.2019 р.